

ZÁHADNÁ MESAČNÁ ŠACHTA

Antonín T. Horak

Keby 'Pražská jar' bola pokračovala a keby sa cesty do Československa nestali obtiažne a dokonca nebezpečné, bol by som urobil nejaký prieskum tohto príbehu priamo na mieste.

Toto je príbeh objavu zdanlivo umelej jaskyne - šachty v tvare polmesiaca v októbri 1944, počas českého odboja proti nemeckým okupantom. Českí priatelia potvrdili základné fakty tohto príbehu, ktorý bol zverejnený v marci roku 1965. Nanešťastie však teraz majú iné problémy, a ja chápem ich postavenie.

Hádanka je tak zvláštna, ako fascinujúca. Dielo mimozemských bytostí je prvé vysvetlenie, ktoré človeka napadá a túto možnosť podporujem aj ja.

Dúfam, že podrobnejší výskum pomocou moderných metód jedného dňa prinesie vysvetlenie tejto záhady, ktorá je jednou z najúžasnejších v tejto knihe a na tejto planéte.

Nasledujúci skutočný príbeh, vyrozprávaný kapitánom zo Slovenského národného povstania v druhej svetovej vojne, sa prihodil v októbri roku 1944. Dr. Antonín T. Horak - teraz lingvista - sa celé roky pokúšal presvedčiť speleológov o prieskume prastarej šachty, ktorú objavil v jednej pochmúrnej československej jaskyni, a ktorú považuje za jednu z najzvláštnejších podzemných záhad. Príbeh je prevzatý z denníka písaného na mieste a je prepísaný z NSS NEWS (National Speleological Society) s povolením autora. Spomínaná jaskyňa sa nachádza blízko dedín Plavince a Lubocna, asi 49.2 stupňov severne a 20.7 stupňov východne - Ronald Calais (prispievateľ denníka).

23. október 1944. Včera skoro ráno, v nedeľu 22. októbra nás Slavek našiel v zákope a ukryl v tejto jaskyni. Dnes za súmraku prišiel on a jeho dcéra Hanka s jedlom a liekmi. Nejedli sme od piatku, a všetko, čo sme mali predtým, počas posledných dvoch bitiek, bolo trochu kukuričného chleba. Náš zásobovateľ bol aj tak už v koncoch; nosiči zásob boli rozprášaní zmätkom a nepriateľom.

Sobota popoludní, zvyšky nášho práporu (184 mužov a dôstojníkov, z toho štvrtina zranených, 16 vážnych prípadov) ustupovali v snehu do severného svahu. Ja som bol v zadnom voji. V nedeľu za úsvitu na nás z veľkej blízkosti začali palbu dve 70mm delá - asi z 300 metrov. Držali sme si pozíciu dvanásť hodín, potom som dal rozkaz na postupné skončenie potýčky a na vytratenie sa. V našom ľavom zákope bol však ktosi neopatrný, čo zapríčinilo dva priame zásahy, dvoch ranených. Keď som tam prišiel, narazil som na nepriateľa, dostal som zásah bajonetom, guľku do dlane, a úder do hlavy, ktorý ma zložil. Keby som nemal svoju kožuštinovú čiapku, mohlo to byť zlomené.

Prišiel som k sebe keď ma ktosi ťahal zo zákopu, nejaký vysoký sedliak. Nasypal mi sneh na ruku a hlavu a uškrnul sa. Potom tento hrubý a pohotový samaritán schmatol Jureka, stiahol mu nohavice, vytrhol mu zo stehna dlhý úlomok ocele a posadil ho s holým zadkom do kopy snehu. Martin, s reznou ranou v bruchu, bol jemne obviazaný. Keď sedliak staval nosidlá, predstavil sa ako Slavek, ovčiar, vlastník okolitých pastvín. S ťahajúcim a vedúcim Slavkom nám trvalo štyri hodiny kým sme sa dostali k tejto pukline.

Slavek priniesol do pukliny skaly a otvoril nízku štrbinu, vchod do tejto priestrannej jaskyne. Keď Martina položil do výklenku, s úžasom sme pozorovali, ako obradne sa Slavek začal chovať: prežehnal seba, každého z nás, jaskyňu a - s hĺbkou poklonou - jej zadnú stenu, kde moju pozornosť upútala diera.

Keď Slavek odchádzal, prešiel znova celý posvätný rituál a poprosil ma, aby sme nešli ďalej dovnútra jaskyne. Keď som s ním išiel pre borovicové haluze, povedal mi, že bol v tejto jaskyni len jediný raz, so svojim otcom a starým otcom; že to bol obrovský labyrint, plný jám a ložísk jedovatého plynu, ktoré nikdy netúžili poznať; 'bezpochyby strašidelný'. Späť v jaskyni so svojimi mužmi som bol asi o polnoci, vyčerpaný, bolesť v hlave som si tšil snehom. Martin bol v bezvedomí, Jurek mal horúčku. Na raňajko-obedo-večeru mal on i ja horúcu vodu a - vďaka Bohu - ja som mal svoju fajku. Okolo Martina som rozložil teplé kamene a Jurek dostal prvú stráž.

Hrozná noc. Martin sa občas prebral z bezvedomia; po troch aspirínoch som mu dal sfať horúcu vodu s kvapkami slivovice (pozn. red.: pálenka). Jurek hladne kríval okolo dvoch nemeckých heliem v ktorých varil vodu s pridanými kvapkami slivovice; naše raňajky. S týmto prívalom snehu, počas lavínového nebezpečenstva a pri potulkách nepriateľských lyžiarov sa k nám Slavek s jedlom možno v najbližších dňoch nebude schopný dostať. Takisto som nemohol skúšať loviť a zanechávať stopu v krajine pokiaľ mám na starosti dvoch nemobilných mužov. Ale je tu jaskyňa, ktorú Slavek pozná len čiastočne; možno má viac ako tento známy vchod a snád obsahuje nejaké prespávajúce zvieratá. Dupal som nad týmito možnosťami zatiaľčo Jurek prežúval borovicovú kôru a navrhoval - ako sa dalo očakávať - aby som šiel pytliačiť zo Slavkovej jaskyne a sľuboval, že o tom bude mlčať. A ja som bol nielen vyhladovaný, ale tiež dychtivý zistiť čo straší sebavedomého Slavka natoľko, že vzyva bohov. Svoju cestu jaskyňou som začal s puškou, lampášom, fackami, čakanom. Po nie veľmi klúkatej a nie nebezpečnej chôdzi a pár úzkych prechodoch, vždy si vyberajúc najľahšiu cestu a označujúc si bočné chodby, som po asi jedna a pol hodine prišiel do dlhej, vodorovnej chodby, a na jej konci k diere veľkosti suda.

Keď som sa cez ňu preplazil, stále kláčiac zamrzol som od prekvapenia - stálo tam čosi ako veľké, čierne silo s bielym okrajom. Keď som znova získal dych myslel som si, že je to bizarná prírodná stena, alebo záves z čiernej soli, či ľadu, alebo lávy. Ale vzápätí som bol zmätený, a chytila ma posvätná hrôza, keď som uvidel, že je to bok zrejme umelo vytvorenej štruktúry, hladkej ako sklo, ktorá zasahuje do kameňa na všetkých stranách. Krásne cylindricky zakrivená, stena dávala tušíť obrovské teleso s priemerom asi 25 metrov. Kde sa štruktúra stretáva s kameňom, veľké stalagmity a stalaktity vytvorili ten jagavý biely okraj. Stena je z nemenne modročierneho materiálu, ktorý akoby v sebe spájal vlastnosti ocele, kremeňa a gummy - čakan sa od nej rázne odrazil a nazanechal na nej žiadnu stopu. Už len myšlienka na artefakt veľkosti veže vsadený v kameni v strede temnej hory v divokom regióne kde dokonca ani legenda nevie nič o ruinách, dolovaní, priemysle, prekrytý veky starými usadeninami, je zarážajúca - a sám fakt je hrozný.

Na prvý pohľad neviditeľná, zdola sa ťahá trhlina široká asi 20 až 25 cm, zužuje sa a v šírke asi 2 až 5 cm mizne v strope jaskyne. Jej vnútro, pravá i ľavá strana, je čierne ako žúžol a obsahuje hrebienky a prichľbinky veľkosti päste. Spodok

trhlina je dosť hladká brázda žltého pieskovca a veľmi prudko spadá (asi pod uhlom 60 stupňov) do steny. Hodil som tam zapálenú fajku; spadla a zhasla s hlasným praskotom a syčaním, ako keď sa dobiela rozžeravená radlica hodí do vedra.

Dychtivý skúmať a veriac, že som dosť chudý, aby som sa dostal cez túto prevrátenú kľúčovú dierku, vošiel som dnu. Posúval som sa otáčaním do bokov, zranenú ruku a hlavu obrátenú stmo dole, takmer stojac na hlave, stiesnený, hoci moja pravá ruka s lampou sa mohla hýbať v rozšfírenej trhlina nadomnou, bol som priveľmi stisnutý a musel som sa dostať von, späť, rýchlo. A to sa stalo zápasom. Keď som bol von a znova chytil dych, bol som celkom fascinovaný celou hádankou a rozhodnutý prísť jej na kľb. Na ten deň som už mal dosť a musel premýšľať o taktike.

V tábore som bol asi o štvrté popoludní. Jurek umyl Martina, udržoval ho medzi teplými kameňmi a ja som mu dal tri aspiríny a nechal ho sfgať horúcu vodu so slivovicou. Vysvetlil som Jurekovi, že polovačka je jaskyni vyžaduje veľa dymu, tyč a lano. Vďaka Bohu, Slavek a Hanka prišli s proviantom. Keď odchádzali, išiel som s nimi pre haluze na fakle, do tábora som sa vrátil asi o druhej nad ránom, k smrti unavený, ale konečne sme jedli - Jurek až priveľa - a ja som dostal druhú stráž.

24.október 1944. Pokojná noc; Martin sfgal čaj s medom proti horúčke; hádam ho z toho dostaneme. Jurekov zadok už takmer nie ani napuchnutý, zato moja hlava je. Narezal som naše remene a zviazal osem metrov pevného lana. O desiatej ráno som bol pri stene, zakotvil lano cez palicu krížom cez trhlina a držiak si jeho slučku na ramene znova som sa vtláčil do tej neblahej diery. Tak ako deň predtým, lampa, tentoraz karbidka, bola vpredu na palici vo vrchnej časti. Keď prešla dovnútra a dole, volne sa hojdala nad priestorom, do ktorého som nemohol vidieť, a znova tam bol zvuk akoby rozbuřenej vody. Neschopný obrátiť sa, bál som sa predstavy jamy naplnenej vodou a môjho konca v nej stojac - doslovne - na hlave.

Posunul som sa nahor, znova späť; šaty sa mi zachytili na výčnelkoch, klesol som na plecيا a hlavu a vytvoril zátku. Následný zápas ma tam takmer pochoval zaživa. Keď som bol späť a stál na nohách, triasol som sa od vyčerpania a pred očami som videl hrozne predstavy.

Okolo steny neboli žiadne voľné kamene, tak som odsekol krátke kusy stalagmitov a strkal ich dole do trhliny. Spúšťali sa s hlasnými ozvenami a naraz stíchli, prezrádzajúc tak pevnú podlahu a priestor na obrátenie. Za kameňmi som hodil nezapálené fakle a vyzlečený, iba v košeli, som išiel za nimi. Už zoznámený s hlavnými tesákmi trhliny, vošiel som dovnútra len s pár škrabancami, trochu klesol, skotúlal sa dole nejakým svahom a zastavil som sa na stene s dôverne známym povrchom, tak saténovo hladkým ako čelná stena.

Moja lampa stále horela vedľa mňa, ale boli tam mátuče zvuky. Keď som zapálil pár faklí, uvidel som, že som sa ocitol v priestrannej, zakrivenej čiernej šachte so stenami ako útesy, ktoré sa pretínali a tvorili polmesiacovitý, takmer vertikálny tunel, či skôr šachtu. Neviem popísať tú pochmúrnosť a nekonečné šepoty, šuchoty a dunivé zvuky, neprimerané ozveny môjho dychu a pohybov. Podlahou bol ten svah, po ktorom som sa skotúlal, pevný vápenatý 'chodník'.

Ani všetky svetlá dohromady nedokázali osvetliť strop, alebo kde sa tie steny môžu končiť, či stretávať. Vodorovná vzdialenosť medzi vrcholmi konkávnej opačnej strany čelnej steny a konvexnej zadnej steny je okolo osem metrov; pozdĺž zakrivenia zadnej steny je to asi 25m. Aby som mohol ďalej skúmať, potreboval som viac svetla a svoj čakán, ktorý sa nevojde do trhliny a tak sa musí preniesť po častiach.

Odišiel som víťazoslávne, v akomsi opojení zmiešanom s odhodlaním preskúmať túto veľkú štruktúru, o ktorej si myslím, že je jedinečná, jediná.

Tentokrát hlavou hore, bez šiat, ktoré by sa mohli zachytiť a pochovať ma, som bol von z trhliny bez zranenia, obliekol sa, vyfajčil fajku a išiel za svojimi mužmi. Skúšal som chytiť nejakých netopierov, ale nechytí som žiadneho. Jurek varil zemiaky a baraninu a tak ospravedlnil moje chabé poľovanie; dokonca uznal jeho útrapy keď mi musel mastiť škrabance na chrbáte a plátať košelu.

Martin mal kúsok chleba s medovým čajom proti horúčke. Po šiestej popoludní som išiel pre novú zásobu faklí, vrátil sa asi o desiatej večer. Jurek dostal obe stráže.

25.októbra 1944. Mali sme dobrú noc. Martin sa zdá byť v poriadku. Som rád, že Jurekovo stehno ešte nie je natolko v poriadku, aby mohol chcieť ísť so mnou pytliačiť netopiere. Je lepšie, keď nevie nič o tajomstve jaskyne.

Išiel som priamo k stene, vyzlečený ako deň predtým, natretý baranou masťou, hodil som svoje veci cez trhlina a vošiel dnu nohami vopred. Hoci som mal karbidku na dvojnásobne dlhej tyči a horeli štyri fakle, konce stien ostali v temnote. Vystrelil som nahor dve gulky súbežne so stenami. Tresnutia duneli ako expresný vlak, ale nebolo vidno žiadnu stopu. Potom som vystrelil guľku do každej zo stien, mieriac asi 15 metrov nahor, čo spôsobilo veľké modrozelené iskry a taký zvuk, že som si musel držať uši medzi kolenami, a plamene divoko tancovali.

Zostavenie čakana prinieslo ďalší hluk. Skúšal som 'chodník' a začal kopať tam, kde je vápenec tenký, teda v rohoch polmesiaca. Vpravo je suchý fl; vľavo som asi po pol metri našiel na sklovitom ložisku zuby nejakého väčšieho zvierata; vzal si očný zub a stoličku, zvyšok odstránil. Keď som tam ďalej kopal, asi jeden a pol metra pod 'chodníkom' bol na zadnej stene zvislý, jemne žliabkovaný vlnitý vzor (R.C.: toto je považované za dôkaz práce stroja). Zdal sa teplejší ako hladký povrch. Skúšal som to s perami a uchom a verím, že môj dojem bol správny. V strede je chodník príliš hrubý pre zákopový čakán.

Keď fakle zhasli a ja som cítil mrazivý pot, vyšiel som z 'mesačnej šachty,' obliekol sa, išiel k netopierom a sedem ich ulovil. Jurek ich naplnil chlebom a bylinkami a stali sa znamenitými 'holubmi'.

Slavek a Olga, jeho druhá dcéra, prišli za prítmiam so senom, slamou, ovčím kožuchom, ďalšími liečivými bylinkami - černohlávek obecný (iba po česky, pozn.prekl.) a rozchodník ostrý - a semenka kosatca, výbornej náhrady kávy. Išiel som s ním a okolo polnoci som sa vrátil s borovicovými faklami a dvomi dlhými tyčami. Martin dostal posledné aspiríny, medovú vodu; a Jurek obidve stráže.

26.októbra 1944. Bola to dobrá noc. Išiel som do 'mesačnej šachty,' aby som pokračoval v experimentovaní. Ani na najdlhšej poskladanej tyči karbidka neosvietila horný koniec stien. Vystrelil som nad osvetlené miesta; gulky vykresali obrovské iskry a ohlušujúce ozveny. Potom vodorovne pri zadnej stene, s podobnými efektami - iskry, dunenie, žiadne úlomky, ale asi pol palca dlhá šmuha so štiplavým zápachom. Potom som pokračoval v kopaní v ľavom rohu polmesiaca a zistil, že vlnitá vzorka pokračuje smerom dole; ale v pravom rohu som nenašiel žiadnu takú vzorku.

Vyšiel som z 'mesačnej šachty' preskúšať čelnú stenu a jej okolie. Vedľa stalaktitov je pár akoby sklovitých škvŕn, na ktorých po škrabnutí ostáva prášok, príliš jemný na to, aby sa dal zobrať bez lepidla, ktoré sa dokúsím vyvariť z pazúrikov našich 'holubov'. Chcel som získať kúsok charakteristického materiálu zo steny, ale ani dve gulky do trhliny, na výčnelky a udieranie mi prinieslo jedine odrazy a výbuch hromu, sinky a ten istý štiplavý zápach.

Cestou do tábora som chytil pár netopierov a znova sme mali 'holubov.' Povedal som Jurekovi, aby opatrne odstránil

stopy po nich, ale ponechal pazúriky. Slavkovci prišli ako obyčajne so súmraku, tentoraz priniesli štvrtinu jeleňa, pol kila soli a plechovku karbidu. Jurek prevzal obidve stráže.

27. október 1944. Martin zomrel v spánku. Jurek pozná jeho rodinu, zobral si na starosť jeho batožinu, vrátane jeho náprsnnej tašky so 643 korunami, hodinky s retiazkou a moje potvrdenie. Teraz sme volní a pripravení odísť, a znova sa pridať k nášmu práporu, ktorý je kdesi východne od Košíc. So svojou palicou môže Jurek kráčať nejakých desať kilometrov denne, aj tak sa musíme pohybovať opatrne. Vyrazíme zajtra.

O desiatej ráno som bol v jaskyni a skúšal chodby, aby som mohol prejsť za 'mesačnú šachtu'; hľadal som tiež ľad a otrávený vzduch, o ktorom hovoril Slavek, nenašiel som žiadny, hoci tam nejaký môže byť. Vklzol som do 'mesačnej šachty', - kresliť, kopať a dumať, do tábora som sa vrátil asi o štvrtej popoludní. Prikázal som Jurekovi pripraviť naše batohy, vyčistiť zbrane, uvariť jedlo na sedem dní a pripraviť nepotrebné veci na vrátenie Slavkovcom. Prišiel on i obe jeho dcéry, akoby celá rodina cítila, že Martin zomrel, a odniesli sme ho medzi trpasličie borovice do zákopu, kde bol smrteľne zranený, striedali sa pri kopaní hrobu, modlili sa, a pochovali ho v plachte.

28. október 1944. Pokojná noc, dobré raňajky. Vyrezal som svoje meno, atď., na kožený pásik a stočil ho spolu so zlatým záverom svojich hodínok, a obidve rytiny som strčil do sklenenej fľaše, zazátkoval ju kameňom a guľkou z hlíny zmiešanej s dreveným uhlím, a nechal túto správu v 'mesačnej šachte' na kôpke popola z mojich faklíc. Môže tam zostať dlhý čas, možno až pokiaľ sa štruktúra celá neskryje za oponou stalaktitov a stalagmitov. Slavek nemá syna, ktorému by povedal o tajomstve tejto jaskyne; jeho ženská spoločnosť o ňom nevie, a dcéry sa aj tak zvyčajne vydávajú do iných dedín. Ak sa nevrátim a štruktúru nepreskúmam, za pár desaťročí o nej nikto nebude vedieť.

Sedel som pri ohni a špekuloval: Co je to za štruktúru s dva metre hrubými stenami a tvarom, pre ktorý si nedokážem predstaviť žiadny dnes známy účel? Ako vysoko siaha do kameňa? Je niečo ďalej, za 'mesačnou šachtou'? Aká udalosť alebo kto ju vložil do tejto hory? Je to skamenený výtvar človeka? Je pravda v legendách, ako napríklad Platónových, o stratených civilizáciách so zázračnými technológiami, ktoré náš mozog nemôže pochopiť ani uveriť?

Som rozvážny, vysokoškolsky vzdelaný človek, ale musím pripustiť, že tam, medzi tými čiernymi, saténovými, matematicky zakrivenými stenami, sa cítim ako v zovretí nesmierne zvláštnej a neúprosnej sily. Viem pochopiť tých jednoduchých, ale praktických ľudí ako Slavek a jeho predkovia, že tu cítili čarodejníctvo, a taktiež strach, že keby bola existencia tejto 'mesačnej šachty' všeobecne známa, priťahovala by armády turistov a všetok ten zmätok, vŕtanie tunelov a odstrel, hotely, komercializáciu, a to by pravdepodobne zničilo ich s prírodou spätý obchod a čestný život.

Cestou späť do tábora som zahrabal a skryl prechody vedúce k stene; jaskyňa môže mať viac vchodov, ktoré Slavek nepozná, a nejaký náhodný objaviteľ môže začať hľadať 'poklad' predtým, ako sa sem dostane vedecký tím. Bol som v tábore po tretej popoludní, a asi o piatej dorazili všetci traja Slavkovci, prinášajúc pár natvrdo uvarených vajec.

Po srdečných slovenských stiskoch rúk sme si vzali zbrane a batohy, a vyrazili. Keď sme vstúpili medzi borovice a obrátili sa videli sme, ako Slavek zakrýva jaskyňu a dievčatá zametajú naše stopy. Mesiac bol jasný a sneh sa ligotal.

Cestou do Čiech, v posledných dňoch druhej svetovej vojny, som znova navštívil toto miesto. Slavkovci v tom čase žili pri Zdare. Navštívil som Martinov hrob a pozrel sa na vstup do jaskyne. Zuby zvieraťa, ktoré som si odniesol, som ukázal riaditeľovi paleontológie v Užhorode, ktorý ho označil za zuby dospelého jaskynného medveda, *Ursus spaelcus*. Špekuloval som: trhlina v stene je primálá; kusy vápenca a stalagmitov pred trhlinou by neprepustili žiadne zvyšky; tento medveď zrejme do 'mesačnej šachty', ktorá môže mať spojenie s povrchom, spadol.

Počas mojej poslednej návštevy na tomto mieste som skúmal svah hory nad jaskyňou, ale nenašiel som žiadne vstupné diery či jamy, predpokladané vstupy do 'mesačnej šachty.' Avšak na strmých svahoch Tatier mohlo byť takéto spojenie zničené, či zasypané kameňmi.

hladká stena

trhlina

trhlina

trhlina

prírodná jaskyňa

pohľad na 'mesačnú šachtu'
zo vstupu prírodnej jaskyne

čelná stena

pohľad dole šachtou

hladké steny

'mesačná šachta'

prírodná jaskyňa

vertikálny úsek cez šachtu

hlušina

vzorovanie jemných žliabkov

Obrázok 3. Schématické vyobrazenie tajomnej mesačnej šachty.